

was *Bomber Command* ook nog lang niet sterk genoeg om drie-en-veertig steden herhaaldelijk en met kracht aan te vallen. Men had gehoopt dat *Bomber Command* eind '41 bijna 2000 toestellen zou tellen – het waren er in werkelijkheid slechts ruim 1000. De productie was telkens vertraagd en er gingen door allerlei oorzaken veel meer toestellen verloren dan men tevoren aangenomen had. Men was er van uitgegaan dat elk toestel gemiddeld aan twintig tot vijf-en-twintig bombardementsvluchten zou kunnen deelnemen; het bleken er tien tot zestien te zijn. Vooral de vliegongelukken waren veel frequenter dan men dacht. Het gevolg was dat in de tweede helft van '41 in nachten waarin men vliegen kon, gemiddeld niet meer dan 420 bommenwerpers opstegen, 380 verouderde, 40 moderne. Zeker, alle inspanning werd er op gericht om *Bomber Command* tot bijna 4 500 moderne bommenwerpers uit te breiden maar men wist in '41 dat dat doel onmogelijk vóór 1 juli '43 bereikt kon zijn. En tenslotte waren in '41 ook de leveranties van Amerikaanse bommenwerpers ver bij de verwachtingen ten achter gebleven: men had er per 1 augustus bijna 650 moeten ontvangen, er waren 69 gearriveerd. Churchill zelf ging af en toe twifelen aan het effect van het luchtoffensief tegen Duitsland, maar, aldus de historicus Gwyer: '*The bomber remained the primary offensive weapon, if only because no other existed.*'¹

Veel schade bracht dat wapen in '41 aan Duitsland niet toe.

★

Boven ons land verschenen in '41 niet alleen Engelse bommenwerpers maar soms, en dan vooral overdag, ook lichtere toestellen. Ze werden dan telkens door de radarposten die de Duitsers aan de kust geïnstalleerd hadden, waargenomen: jagers stegen op om ze te onderscheppen en aan te vallen; elke *Einflug* werd nauwkeurig geregistreerd. Wij bezitten de totaalcijfers van die Britse vluchten o.m. over de periode 1 april '41 – 1 mei '42 en daaruit blijkt dat van het totaal, 6603 vluchten (hoofdzakelijk vluchten *over* Nederland *naar* Duitsland), meer dan de helft, 3376, plaatsvond in de drie maanden juni, juli en augustus '41. In de zes maanden november '41 t.e.m. april '42 (maanden waarin de Geallieerden alleen maar van tegenslagen en nederlagen wisten te berichten) waren er in totaal slechts 1497 *Einflüge*.

Bij die *Einflüge* werden vele malen aanvallen uitgevoerd op doelen aan of bij de kust, maar werden ook bij twee gelegenheden Nederlandse steden getroffen: eind augustus Maastricht door een Engelse bommenwerper die

¹ Gwyer: *Grand Strategy*, III, 1, p. 37.